

El futur del català, en mans de les màquines

Amb la traducció i la correcció automàtica, han aparegut les veus a favor, perquè incentiva l'ús de la llengua, i les que en denuncien un abús. La polèmica arriba a extrems d'escàndol quan, a més d'això, s'imposen els criteris polítics, com és el cas del SALT al País Valencià.

El *Periódico de Catalunya* va sorprendre els lectors de premsa diària quan va decidir treure al carrer dues edicions d'un mateix diari en castellà i en català. "Com dues gotes d'aigua", deia l'article de presentació de la nova edició. La iniciativa, anunciada per *El Periódico* des de feia un temps, sembla que finalment va recibir, de manera que s'han consolidat zones on l'edició en llengua catalana es ven per sobre de l'edició castellana. La curiositat dels lectors habituals de diaris que es van alegrar d'aquesta nova proposta es va convertir en la mala llet quan van anar trobant les pifiades que es feien cada dia en la versió catalana. Fins i tot s'han fet cèlebres els casos, producte d'una traducció literal aberrant, com ara el nom i cognom d'Ana Botella, la dona del president del govern espanyol, per Anna Ampolla. Era general quan es comparava amb l'edició en castellà d'aquest diari. Un diari que ara fa uns anys va apostar per oferir dues versions d'un mateix producte.

Aquelles primeres anècdotes ja no són tan fàcils de trobar, i és que l'èxit de la iniciativa d'*El Periódico* estava en les mans d'un potent servidor que allotja un costós programa informàtic, pensat i creat

per fer traduccions de grans extensions de text en un temps que podem qualificar de rècord. Aquest programa de traducció automàtica, per sort, depèn d'un equip de lingüistes i correctors que revisen i adapten els textos. D'aquesta manera, l'eina informàtica que ha desenvolupat l'empresa barcelonina SoftLibrary va "aprenent" els

en general, està disponible en espanyol, anglès i català, i es pot instal·lar tant en ordinadors que funcionen amb el sistema operatiu Mac OS d'Apple com Windows de Microsoft. DGC va crear aquesta eina amb la voluntat de convertir-la en el primer corrector sintàctic i gramatical, però amb la convicció que les institucions i les empreses anirien utilitzant el català d'una forma més normal. Inevitablement, l'aparició del WordCorrect hauria d'ajudar a promoure l'ús del català en el món de l'ensenyament, i fins i tot es

podria pensar que pot contribuir al procés de normalització lingüística. Segons DGC són proveïdors d'algunes de les principals institucions i empreses del país.

L'experiència valenciana més important, i polèmica alhora, en el camp de la traducció i la correcció automàtica s'anomena SALT (Servei d'Assessorament Lingüístic i Traducció).

Aquest servei depèn directament de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, i va ser creat durant el període en què la Generalitat valenciana estava en mans del PSPV-PSOE. A finals de 1993, el SALT rep l'encàrrec de desenvolupar un traductor que incorporara en el mateix programa una aplicació per corregir els textos traduïts.

termes i les excepcions que s'escapen a la traducció automàtica.

En el camp de l'aplicació de la informàtica a la traducció i la correcció però, existeixen més productes que cal tenir en compte. Desenvolupat per l'empresa barcelonina DGC és una altra empresa de Barcelona que ha desenvolupat el programa WordCorrect. Aquesta aplicació, pensada per als usuaris

D'aquesta manera es posava en marxa el primer projecte de traductor automàtic de l'àmbit lingüístic català, de l'estat espanyol i segurament de la resta d'Europa. SALT també va ser el nom que rebia des dels inicis el projecte que, informàtics i lingüistes, van començar a elaborar. Finalment, SALT també va ser el nom que rebria el programa i que comptava amb un pressupost milionari per desenvolupar-lo. Una vegada es van resoldre tots els reptes informàtics, el programa estava enllestí per ser provat i distribuït convenientment. Però aleshores es van imposar una altra mena d'impediments: els polític-lingüístics.

El SALT al País Valencià. L'any 1996, el PP guanya les eleccions autonòmiques al País Valencià i Eduardo Zaplana és nomenat president de la Generalitat amb el suport d'Unió Valenciana, partit defensor del secessionisme lingüístic i, per tant, d'una normativa pròpia per a la llengua valenciana diferenciada del català i, diferent del model utilitzat en el SALT. El pacte entre el PP i UV va agreujar les tensions existents sobre la llengua. És el moment de les interminables reunions del Consell Valencià de Cultura, de les propostes de creació d'una Acadèmia de la Llengua Valencina, del posicionament ferm de les universitats... Conseqüència d'aquesta tensió política que pretén posar condicions a la llengua per forçar un suposat "pacte lingüístic", el SALT ha d'esperar en algun magatzem de la Direcció General de Política Lingüística fins que vinga el bon temps i preguntant perquè no es giren els paràmetres lingüístics de la Conselleria de Cultura. El projecte va quedar aturat i sense un futur clar.

Segons fonts consultades per EL TEMPS, el SALT s'ha anat

distribuït sota mà amb l'excusa de la necessitat d'avaluar el producte. De fet, moltes escoles, ajuntaments i entitats diverses del país tenen instal·lada i funcionant als seus ordinadors aquesta eina de traducció i correcció. Així, la primera versió del SALT s'ha considerat ofi-

cialment com una versió d'avaluació. Per això no es van estalviar de fer una distribució oficial. En canvi sí que es va fer de manera protocol·lària, de cara als ajuntaments i centres d'ensenyament que ho demanaren expressament. Tanmateix, sembla que el personal informàtic i lingüista no ha parat de treballar, i que ara ja tenen gairebé enllestida una segona versió del programa. Segons ha pogut saber EL TEMPS, cap a finals d'abril, segurament coincidint amb la diada de Sant Jordi, podria sortir al carrer aquesta segona versió del SALT. Ara sembla que hi ha la predisposició per donar a conèixer el

programa, el que no se sabrà fins aleshores és si hi haurà indecisions o censura a l'hora de permetre el codi del domini lingüístic utilitzat.

Amb tot, hi ha motius per creure que aquesta història pot continuar per un bon camí. Segons Josep Manuel Prats, responsable d'estudis tècnics del Comissionat de la Societat de la Informació (CSI), la signatura de l'acord sobre la cooperació tecnològica entre la Conselleria de Presidència de la Generalitat de Catalunya i la d'Economia de la Generalitat Valenciana pot estendre's a altres matèries. De moment, l'acord va servir per intercanviar els programes Infocole, de la Generalitat Valenciana per a les escoles del Principat; i Foc, de la Generalitat de Catalunya per a l'administració valenciana.

Però la gran notícia per als seminaristes que analitzaran la traducció automàtica a la UPC la setmana vinent és que el Comissionat de la Societat de la Informació ha destinat enguany un pressupost de 71 milions de pessetes per a desenvolupar un programa que permetrà traduir documents electrònics "amb bona qualitat" i amb el català com a llengua d'origen i de destinació. Segons Josep Manuel Prats, aquesta aplicació informàtica també es podrà utilitzar des de la pàgina web de la Generalitat de Catalunya per traduir textos curts. Aquest projecte, que realitza l'empresa INCYTA, estarà enllestí al mes de setembre, data a partir de la qual es podria començar a comercialitzar.

Sembla, doncs, que la traducció automàtica del català acabarà estent-se de forma inevitable per damunt de les queixes dels lingüistes més ortodoxos que denuncien l'abús que es fa de la llengua quan es passa per una màquina.

Francesc Vila